

Spis treści

Wprowadzenie	2
I. Podstawy prawne	3
II. Diagnoza zjawiska przemocy w powiecie ełckim.....	4
III. Cele programu	5
IV. Przewidywane efekty realizacji Programu	5
IV. Działania i wskaźniki realizacji Programu	6
V. Źródła finansowania Programu	10
VI. Adresaci programu	10
VI. Realizacja i monitoring Programu	10
VIII. Podsumowanie	11

Wprowadzenie

Powiatowy Program profilaktyczny w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie ełckim na lata 2021-2025 opracowany został zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249).

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie „*zjawisko przemocy w rodzinie oznacza jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób w rodzinie w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*”.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem stanowiącym zagrożenie dla wszystkich uwikłanych w nią osób: ofiar, świadków, sprawców. Skutki przemocy są długotrwałe i istotnie wpływają na codzienne funkcjonowanie osób, których dotyczą. Przemoc przejawia się w formie przemocy fizycznej, psychicznej, ekonomicznej, seksualnej, jak również poprzez zaniedbanie, natomiast na cykl przemocy w rodzinie składają się trzy następujące po sobie fazy: faza narastania napięcia, faza gwałtownej przemocy oraz faza miodowego miesiąca. Formy przemocy często występują łącznie, objawiając się w różnych postaciach i konfiguracjach. Przemoc w rodzinie jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutki są zarówno bezpośrednią szkodą dla zdrowia fizycznego i psychicznego, jak również stanowią długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym.

Przemoc wpływa w sposób niekorzystny na rozwój dziecka. Powodem tego jest fakt, iż sprawcami przemocy są osoby bliskie, które powinny zapewniać poczucie bezpieczeństwa. Wpływa to niekorzystnie na całe życie jednostki prowadząc do międzypokoleniowej przemocy.

Opracowanie Programu poprzedzone zostało diagnozą zjawiska przemocy w powiecie ełckim przeprowadzoną przy współpracy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku z zespołami interdyscyplinarnymi przy ośrodkach pomocy społecznej, Komendą Powiatową Policji w Ełku, Sądem Rejonowym w Ełku oraz placówkami oświatowymi. Uzyskane dane pozwoliły określić skalę zjawiska oraz obszary wymagające dalszych oddziaływań profilaktycznych, oddziaływań mających na celu zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy i zwiększenie skuteczności działań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Program ten jest spójny z Powiatowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie przyjęty do realizacji Uchwałą Nr XXIV.208.2021 Rady Powiatu Ełckiego z dnia z dnia 25 marca 2021 r. i będzie wspólnie z nim monitorowany, gdyż niektóre działania obu programów są z nimi zbieżne.

Głównym celem Programu jest ograniczenie problemu przemocy i skutków stosowania przemocy poprzez prowadzenie działań profilaktycznych mającej na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie.

I. Podstawy prawne

Prawnymi uwarunkowaniami służącymi do opracowania i realizacji Powiatowego programu profilaktycznego w zakresie udzielania specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie ełckim na lata 2021- 2025 należą przede wszystkim:

1. *Konwencja o Prawach Dziecka z dnia 20 listopada 1989 r.*, która wyraża przekonanie, że rodzina jako podstawowa komórka społeczeństwa oraz naturalne środowisko rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, powinna być otoczona niezbędną ochroną prawną i wsparciem, aby mogła w pełnym zakresie wypełniać swoje obowiązki w społeczeństwie.

2. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.* (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.), która zapewnia ochronę praw dziecka, a organy władzy publicznej zobowiązane są do ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzwiskiem i demoralizacją oraz że dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych.

3. *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (t. j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1249), która nakłada na samorząd powiatowy między innymi obowiązek opracowania i realizacji programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielanie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą.

4. *Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.* (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 ze zm.), celem której jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie same pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, czyniąc jednocześnie odpowiedzialnymi za organizację pomocy społecznej organy administracji rządowej i samorządowej wszystkich szczebli.

5. *Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r.* (Dz. U. z 2021 r., poz. 159 ze zm.), która zapewnia o traktowaniu dziecka w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej.

II. Diagnoza zjawiska przemocy w powiecie ełckim

Uchwałą Nr XXIV.208.2021 Rady Powiatu Ełckiego z dnia z dnia 25 marca 2021 r. przyjęty został Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Badania ankietowe przeprowadzone na potrzeby stworzenia diagnozy zjawiska w powiecie ełckim były niezbędne do stworzenia w/w programu. W latach 2016-2020 co roku w ramach współpracy interdyscyplinarnej przedstawiciele Ośrodków Pomocy Społecznej w powiecie ełckim, Komendy Powiatowej Policji w Ełku, Sądu Rejonowego w Ełku, szkół i placówek oświatowych z terenu powiatu ełckiego, Powiatowego Centrum Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Ełku wypełniali ankiety i przesyłali je do tut. jednostki. Wyniki z badań zostały poddane analizie, która pomogła ukazać aspekt ilościowy diagnozy. Diagnoza zjawiska przemocy jest podstawą do stworzenia Powiatowego Programu profilaktycznego w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie ełckim na lata 2021- 2025.

Analizując liczbę prowadzonych procedur „Niebieska Karta” w latach 2016-2020 należy zwrócić uwagę, iż z roku na rok wzrasta liczba wszczynanych i zakańczanych procedur „Niebieska Karta”, z czego najwięcej procedur zostało wszczętych przez funkcjonariuszy policji. W roku 2020 funkcjonariusze Powiatowej Komendy Policji w Ełku założyli 202 procedury „Niebieskiej Karty”. Stanowi to 86 % wszystkich wszczętych na terenie Powiatu Ełckiego procedur „Niebieskiej Karty”. Wynika, z tego iż osobami pierwszego kontaktu z osobą doznającą przemocy w rodzinie najczęściej są właśnie funkcjonariusze policji.

Przeprowadzone badania potwierdzają również, że w dalszym ciągu, osobami co do których istnieje podejrzenie przemocy w rodzinie w zdecydowanej większości są kobiety i osoby małoletnie natomiast osobami, co do których istnieje podejrzenie że są sprawcami przemocy w większości są mężczyźni.

Jak wynika z analizy ilościowej danych zebranych w latach 2016-2020 odsetek kobiet, co do których istnieje podejrzenie że są osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie oscylował w granicach ok. 69, 6 % do 75, 2 % wszystkich prowadzonych procedur. W latach 2016-2020 odsetek mężczyzn, co do których istnieje podejrzenie że są osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie oscylował w granicach ok. 8,5 % do 16,3 % wszystkich prowadzonych procedur. W latach 2016-2020 odsetek procedur „Niebieskiej Karty” dotyczących małoletnich, wobec których istnieje podejrzenie że są osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie systematycznie wzrastał od 10,5 % wszystkich procedur w roku 2016, po 11, 5 % wszystkich procedur w roku 2017, 16, 6 % wszystkich procedur w roku 2018, 6, 1 % wszystkich procedur w roku 2019 oraz aż 20, 3 % wszystkich procedur w roku 2020.

Dane uzyskane od zespołów interdyscyplinarnych pozwoliły również porównać ogólną liczbę wszczynanych procedur „Niebieskiej Karty” po względem podziału na teren prowadzonych procedur

(miasto/wieś). Jak wynika z analizy ilościowej danych zebranych w latach 2016-2020 większa liczba procedur zakładana była na terenie miasta Ełk. Sytuacja taka występowała w każdym badanym roku. Jednocześnie badania potwierdzają, że przemoc w rodzinie przejawia się częściej wśród rodzin zamieszkujących miasto niż wieś. Jak

wynika z analizy ilościowej dokumentacji prowadzonej przez PCPR, liczba osób przebywających co roku w Ośrodku Interwencji Kryzysowej jest zmienna. Liczba uczestników programu korekcyjno-edukacyjnego z roku na rok wzrasta, wzrasta również liczba osób, które ukończyły program. Wg danych otrzymanych z II Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w Ełku – co roku wszczynanych jest od 38 do 70 spraw z art. 207 Kodeksu karnego.

III. Cele programu

Cel główny:

Celem głównym ww. Programu jest ograniczenie problemu przemocy oraz skutków stosowania przemocy poprzez prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych występowaniem przemocy w rodzinie w powiecie ełckim.

Cele szczegółowe:

1. Podnoszenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.
2. Propagowanie prawidłowych metod wychowawczych i postaw rodzicielskich jako elementu profilaktyki w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
3. Wspieranie rodzin z problemami opiekuńczo- wychowawczymi w prawidłowym pełnieniu ról społecznych poprzez udzielanie wsparcia i pomocy rodzinie będącej w sytuacji przemocy w formie poradnictwa specjalistycznego oraz diagnostyki.
4. Współpraca z instytucjami i organizacjami w zakresie przeciwdziałania i ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie.

IV. Przewidywane efekty realizacji Programu

Program zakłada, że realizowane w ramach Programu zadania doprowadzą do zwiększenia skuteczności pomocy i wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym i dotkniętym przemocą poprzez:

1. wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
2. podniesienie świadomości społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
3. zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych przemocą,
4. zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom doświadczającym

- przemocy w rodzinie,
5. podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
 6. podniesienie kompetencji osób pracujących z osobami i rodzinami zagrożonymi oraz dotkniętymi przemocą oraz osobami stosującymi przemoc w rodzinie.

IV. Działania i wskaźniki realizacji Programu

Oddziaływania profilaktyczne prowadzone w ramach Programu mają na celu koncentrowanie się na tym, aby jak najskuteczniej osłabiać wpływ ewentualnych czynników ryzyka i wzmacniać w dziecku i jego otoczeniu czynniki chroniące je przed podejmowaniem zachowań ryzykownych w przyszłości.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA	WSKAŹNIKI
Cel szczegółowy: Wspieranie rodzin z problemami opiekuńczo- wychowawczymi w prawidłowym pełnieniu ról społecznych poprzez udzielanie wsparcia i pomocy rodzinie będącej w sytuacji przemocy w formie poradnictwa specjalistycznego oraz diagnostyki		
Wczesna diagnostyka środowiska rodzinnego prowadzona w ramach oddziaływań w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka	• Diagnoza funkcjonowania środowiska rodzinnego oraz dziecka zagrożonego niepełnosprawnością, prowadzona przez Zespół Specjalistów Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka	• ilość diagnoz
Diagnostyka trudności wychowawczych, zaburzeń zachowania i emocji	• Diagnoza psychologiczno - pedagogiczna w kierunku wydania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na zagrożenie niedostosowaniem społecznym	• ilość orzeczeń
Profilaktyka zachowań ryzykownych prowadzona dla rodzin z grup ryzyka	• Szkoła dla Rodziców • Grupy Wsparcia dla Rodziców • zajęcia warsztatowe dla rodziców podnoszące kompetencje wychowawcze oraz wdrażające prawidłowe metody wychowawcze • Porady indywidualne • Dyżury interwencyjne	• ilość grup/warsztatów/ porad, • ilość dyżurów
Tworzenie dzieciom warunków do rozwoju kompetencji poznawczych, emocjonalnych i społecznych ważnych przez całe życie	• indywidualna/grupowa terapia dziecka/ucznia:	• ilość porad, • ilość terapii

Cel szczegółowy: Propagowanie prawidłowych metod wychowawczych i postaw rodzicielskich jako elementu profilaktyki w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.		
Oddziaływania rozwijające umiejętności budowania klimatu w szkole/klasie, który mógłby sprzyjać rozwijaniu motywacji wewnętrznej dzieci, poczuciu bezpieczeństwa czy sprawstwa, czerpaniu satysfakcji z relacji z innymi dziećmi, z nauki, nabywaniu przez nie ważnych kompetencji, takich jak: umiejętność współpracy w grupie, radzenie sobie ze stresem i emocjami, zapobieganiu przemocy	• Szkolenia/warsztaty dla nauczycieli prowadzone na terenie PCPP-P w Ełku • Grupy wsparcia • Dyżury interwencyjne	• ilość szkoleń/warsztatów, • ilość grup oraz ilość zajęć w ramach prowadzonej grupy, • ilość dyżurów
Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie sposobów aktywnego słuchania, otwartej komunikacji, rozwiązywania problemów drogą negocjacji, stosowania komunikatu „ja”, radzenia sobie z trudnymi emocjami, stresem	• Mediacje rówieśnicze • Zajęcia realizujące tematykę: profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży, edukacji dotyczącej ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży • Zajęcia mające na celu rozwój umiejętności społecznych, trening pewności siebie • Dyżury interwencyjne	• ilość spotkań /warsztatów/ilość grup • ilość dyżurów
Cel szczegółowy: Współpraca z instytucjami i organizacjami w zakresie przeciwdziałania i ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie		
Współpraca z instytucjami i organizacjami w zakresie profilaktyki	• Działalność w ramach Zespołów Interdyscyplinarnych • Działalność w ramach Komisji ds. Bezpieczeństwa	• ilość spotkań • ilość wskazań do

wdrażania działań pomocowych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie	• Współpraca z Komisją Rodziny, Zdrowia i Pomocy Społecznej • Współpraca z Policją, sądem, kuratorami sądowymi • Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie kierowania nieletnich zagrożonych niedostosowaniem społecznym do MOS • Współpraca z ORE w zakresie obejmującym zabezpieczenie miejsc dla nieletnich niedostosowanych społecznie w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych; • Organizowanie szkoleń, warsztatów superwizji dla osób pracujących w obszarze	MOS/MOW; • ilość spotkań Zespołów Interdyscyplinarnych; • ilość spotkań grup roboczych, • ilość założonych procedur „Niebieskich Kart”
Cel szczegółowy: Podnoszenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie		
Podnoszenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie	• Rozpowszechnianie informacji o formach wsparcia oraz instytucjach udzielających pomocy ofiarom przemocy w rodzinie na stronach internetowych, stronie facebook; • Udział w Kampaniach informacyjno-edukacyjnych do ogółu społeczności lokalnej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	• ilość kampanii, • ilość informacji umieszczonej na stronach PCPR w Ełku

V. Źródła finansowania Programu

Powiatowy program profilaktyczny w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie ełckim na lata 2021-2025 będzie finansowany ze środków własnych powiatu, środków instytucji współuczestniczących oraz z pozabudżetowych środków pozyskiwanych z różnych źródeł.

VI. Adresaci programu

1. Rodziny dotknięte przemocą:

- ofiary przemocy,
- świadkowie przemocy,
- sprawcy przemocy.

2. Rodziny niewydolne wychowawczo, niezaradne życiowo.

3. Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej i niedostosowane społecznie.

4. Dzieci i młodzież zagrożona niedostosowaniem społecznym.

5. Przedstawiciele władz lokalnych, instytucji i służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin

VI. Realizacja i monitoring Programu

Powiatowy Program profilaktyczny w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie ełckim na lata 2021 – 2025 skierowany jest do rodzin zagrożonych przemocą. Koordynatorem Programu profilaktycznego w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie ełckim na lata 2021 – 2025 będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku. Przy realizacji w/w Programu współpracować będzie Powiatowe Centrum Pomocy Psychologicznej - Pedagogicznej w Ełku, szkoły i placówki oświatowe funkcjonujące na terenie powiatu ełckiego, Komenda Powiatowej Policji w Ełku, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ełku oraz gminne ośrodki pomocy społecznej, zespoły interdyscyplinarne, Sąd Rejonowy w Ełku oraz Prokuratura Rejonowa w Ełku.

Ocena realizacji poszczególnych działań Programu będzie dokonywana przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku. Wyniki z realizacji programu będą elementem corocznego

sprawozdania z działalności centrum, które przedkładane będzie Zarządowi Powiatu Ełckiego.

VIII. Podsumowanie

Powiatowy Program Profilaktyczny zakłada tworzenie kompleksowego systemu wsparcia dla dzieci i rodzin, a przede wszystkim ofiar przemocy w rodzinie. Celem głównym ww. Programu jest ograniczenie problemu przemocy oraz skutków stosowania przemocy poprzez prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych występowaniem przemocy w rodzinie w powiecie ełckim. Istotnym jest podnoszenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz współpraca z instytucjami i organizacjami w zakresie przeciwdziałania i ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie, tzw interdyscyplinarność. W celu osiągnięcia zamierzonych celów szczegółowych w realizację programu będą włączone różne instytucje - realizatorzy programu, które swoimi działaniami wspierają osoby i rodziny doświadczające przemocy domowej. Oczekuje się, iż przyczyni się on do usprawnienia systemu przeciwdziałania przemocy oraz ograniczenia zjawiska przemocy. Powiatowy Program profilaktyczny w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie ełckim na lata 2021 – 2025 ma charakter otwarty i może ulegać modyfikacjom w trakcie realizacji.